

A 4. osztályban a 2-es és 3-as tanulók egyformán hibáztak. A többi osztályokban sem nagy a különbség a 3-as és 2-es tanulók helyesírása között. Az érdemjegy megállapításánál nagyobb súllyal essen latba a helyesírás!

Végül is elmondható, hogy minden évfolyamon elérhető a hibátlan helyesírás. A legjobb helyesírók csak ritkán hibáznak. A gyenge helyesírók pedig hihetetlenül sok és sokféle hibát követnek el. Ennek mi az oka, pontosan nem derült ki. A jobb helyesíróknál is előállhat hanyatlás. Szükség van időnként a helyesírás ellenőrzésére, a szabályok felidézésére, a kívánatos szinten tartó tevékenységre.

Azon kell fáradoznunk, hogy képessé tegyünk minden tanulót gondolatainak írásban való rögzítésére, illetve helyesírási készségének önálló fejlesztésére.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Orosz Sándor: A helyesírás fejlődése . . . , Bp. 1977.

Szabó Kálmán: Helyesírási szöveggyűjtemény, Bp. 1971.

Szemere Gyula: Helyesírási segédkönyv az általános iskolák számára, Bp. 1967.

SÍPOS MÁRTA

Szeged

A térbeli tájékozódóképesség ellenőrzésének eszköze történelemórán

Az új történelem tanterv az ismeretek alkalmazására is képes tudás elérését tűzi ki célul a tanulók és a nevelők elé. Ismereteket azonban csak akkor lehet alkalmazni, ha azokat valóban birtokolja is a tanuló.

Kiemelkedő fontosságot tulajdonít a tanterv többek között a térben és időben való tájékozódóképességnek. „Fejleszteni kell a történelmi térben és történelmi időben való tájékozódóképességet. Az időben és térben való megfelelő szintű tájékozódás nélkül ugyanis nem lehet megérteni sem a történelmi fejlődés folyamatát, sem a konkrét történelmi-társadalmi összefüggések törvényszerű kapcsolatát.” (TTV III. köt. 157. o.)

Sok gondot okozott nekem – s gondolom valamennyi pedagógus kollégámnak –, hogy meggyőződjünk arról, tanítványaink valóban rendelkeznek a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges topográfiai ismeretekkel. Ennek valamilyen mérése, értékelése nem csupán bennünket, nevelőket tájékoztatna a tanulók esetleges hiányosságairól, de mindenképpen jelzés lenne ez a gyermeknek és a szülőnek is, amelyből valamennyien megtudhatjuk, a topográfiai ismeretek, a térbeli tájékozódás mely területe okoz problémát az adott tanulónak.

Nagyon hasznos, és feltétlenül sok segítséget nyújt a topográfiai ismeretek tanításában a rendelkezésünkre álló jó néhány segédeszköz. Ilyen a történelmi és földrajzi falitérkép-sorozat, a kontúrtérképek, a Képes történelmi atlasz, a munkatankönyvek és ötödik osztályban a munkafüzet. Ezek az eszközök azonban csak a megtanításnak és a tanult anyag elmélyítésének lehetnek az eszközei. Kevesebb lehetőséget biztosítanak viszont az ismeretek ellenőrzésére és mérésére, s nem tesznek lehetővé szimultán számonkérést. Manapság pedig, amikor egy-egy osztály létszáma jóval harminc fölött van, nem elégedhetünk meg a hagyományos, egy-két tanulót mozgató

számonkéréssel, arra kell törekednünk, hogy minél több tanulót bevonjunk az órán az ellenőrzés folyamatába. Ez nem csupán a „jegyszerzés” miatt szükséges, hanem a tanulók folyamatos, óráról órára történő felkészülésének ellenőrzése miatt is.

Ezek az okok ösztönöznek arra, hogy próbáljak egy olyan eszközt készíteni, mely korlátlan számban teszi lehetővé a topográfiai ismeretek ellenőrzését. Az ötlet tulajdonképpen nagyon egyszerű, olyan vaktérképet kell készíteni, amellyel valamennyi fontos topográfiai ismeret, illetőleg a térbeli tájékozódóképesség mérhető. A problémát az jelentette, hogy egy-egy vaktérkép papírra való megrajzolása egyrészt túl fáradtságos munka, másrészt az elkészült térkép csak egyszer használható fel. Olyan eszközt kellett tehát kitalálni, amely akár éveken keresztül is korlátlan számban használható, és könnyen, gyorsan kezelhető.

A segédeszköz elkészítéséhez az ötletet az írószerboltban 6,40 Ft-ért megvásárolható tizenötször húsz centiméteres fehér színű gyurmatábla adta. A vaktérképet erre a gyurmatáblára rajzoltam fel. Először lapfóliára készítettem el a kívánt kontúrtérképet, lehetőleg olyan méretet választottam, amellyel a tanulók a Képes történelmi atlaszban vagy a munkafüzetben is találkoztak. Ezt a lapfóliát úgy erősítettem rá egy üveglapra, hogy az alulról megvilágítható legyen. Az elkészített fóliára helyeztem el a fehér gyurmatáblát, és azt is megfelelően rögzítettem. Alulról megvilágítva az üveglapot a gyurmatáblán nagyon jól kirajzolódnak a kontúrok. Ezek után a Faber–Castell nevű projektorral könnyen megrajzolhatók a kívánt vonalak. A tengerek, óceánok helyét az elkülöníthetőség kedvéért kék párhuzamosokkal jelöltem. A térképen piros pontokat helyeztem el, ezek a tanult városokat jelképezték, azokat a városokat, amelyeknek ismeretét számon akartam kérni a tanulóktól, illetőleg néhány olyan pontot is berajzoltam, amelynek ismerete nem kötelező a tanulók számára. Erre azért volt szükség, hogy a gyermek a lehetőségek közül maga választhassa ki a kérdésre a megfelelő választ. A leírt módon elkészített vaktérkép még nem sokban különbözik a papírra készített vaktérképtől, hiszen ha a tanuló ráír (műanyagra csak projektorral írhat), az írás eltávolítása megsértené a térképet, tehát ezt is csupán egyszer lehetne felhasználni. Ezért az elkészített gyurmatáblára egy lapfóliát kell erősíteni. Ennek rögzítése feltétlenül fontos, hiszen ha a fólia elmozdul, az bennünket is, a tanulót is megtévesztené. A gyerekek erre a fóliára írják a megfelelő elnevezéseket.

Az ellenőrzés és értékelés után a fóliáról alkohol nélkül a T-20-as rotringradírral rövid idő alatt egyszerűen leradírozható a szöveg vagy a jelölésre használt szám.

A gyerekek előre elkészített papíron kapják meg a kérdéseket. Például az ötödik osztályosoknak a Római Birodalom című témakörben a következő feladatot adtam: Számozással jelöld a térképen a következőket:

1. Város, melyet a monda szerint egy testvérpár, a valóságban latin pásztorok alapítottak.
2. Ez a sziget volt Róma első provinciája (tartománya).
3. Itália.
4. Földközi-tenger.
5. Ebben a városban tört ki a Spartacus-féle rabszolgafelkelés.

Ennek az eszköznek a segítségével a kronológiai ismeretek, valamint a fogalmak számonkérése mellett az elkészített térképek számától függően jó néhány tanuló munkáját tudom ellenőrizni és értékelni. Jelenleg hat-hat vaktérképpel dolgozom az ötödik és a hetedik osztályban. Így a fogalmak és a kronológiai ismeretek számonkérésével együtt tizenkét tanuló felkészülését tudom óráról órára ellenőrizni és értékelni a szóbeli feleltetések mellett. Teljes értékű jegyet a topográfiai, kronológiai és a fogalmak ismeretéből szerzett részjegyek alapján adok.

Ez a módszer, illetőleg a leírt segédeszköz az általam tanított osztályokban be-

vált. Így rendszeresen tudom mérni – megfelelő gyakorlás után – az elsajátított topográfiai ismereteket, a térbeli tájékozódóképesség fejlődését. A szerzett jegy tájékoztatja a tanulót és a szülőt egyaránt, s tájékoztat engem is arról, melyik tanulónál milyen hiányosságok mutatkoznak. Ez az eszköz lehetőséget biztosít arra, hogy a gyengébb képességű tanulók felzárkóztatására használjam fel az óra keretein belül vagy azon kívül is, ha szükséges.

Nem szabad egy fontos dologról megfeledkeznünk az eszköz vagy eszközök alkalmazása során. A történelem az a tantárgy, ahol kiemelkedő szerepet kell adni a szóbeli kifejezőképesség fejlesztésének. Az eszköz felhasználása tehát semmiképpen sem szoríthatja háttérbe a gyermekek szóbeli megnyilatkozásait, és egyáltalán nem helyettesítheti azokat. Úgyelnünk kell tehát a szóbeli és írásbeli számonkérés helyes arányainak megtartására.

GÓCZE GYÖRGY

Baja

Az orosz nyelv napja

Az utóbbi időkben fokozódik a társadalom különböző szintjeiről érkező, a nyelvtanítás eredményeivel kapcsolatos türelmetlenség, kritikus hang. Ugyanakkor szaporodik a napi és szaksajtóban az ugyanilyen hangú cikkek száma is.

A nyelvtanítás – többé-kevésbé ismert – nehézségeinek felsorolása helyett itt most átnyújtunk egy próbálkozást, melyet iskolánkban a továbbhaladás kezdő lépésének szántunk.

C é l u n k :

- az orosz nyelv tanulása iránti érdeklődés fokozása;
- játékos ismeretbővítés: az orosz nép kultúrája, politikája, történelme, szokásai, sportja.

Az orosz nyelv napjának megszervezéséből adódó teendők a tantestület tagjai közt arányosan oszlottak meg. A fő szerep – természetesen – a nyelvszakosoké volt, de velük egyenrangú szerep jutott a tantestület minden olyan tagjának – a szülőknek is –, aki tenni kívánt a gyerekekért.

Előzetes teendők szeptembertől:

Megbeszéltük a gyerekekkel, hogy milyen színhelyeket terveztünk. Felhívtuk a figyelmüket, gyarapítsák ismereteiket a megadott témakörökben:

- Fordítói iroda;
- Orosz kaszinó;
- Orosz tájak;
- Orosz konyha;
- Orosz táncház;
- Orosz népi játékok;
- Filmek.